

نقش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی، خودپنداشت تحصیلی و ادراک سبک والدگری بر پیش‌بینی کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان

جعفر بهادری خسروشاهی^{۱*}، رضا نصیرپور کاکولوند^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۲۳

پذیرش نهایی: ۱۴۰۵/۰۵/۱۲

چکیده

هدف پژوهش حاضر تعیین نقش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی، خودپنداشت تحصیلی و ادراک سبک والدگری بر پیش‌بینی کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان بود. این پژوهش به لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش‌شناسی از نوع توصیفی و همبستگی بود. جامعه آماری دانش‌آموزان دوره اول متوسطه شهرستان ایلخچی در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بودند که از این جامعه با استفاده جدول مورگان و به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده تعداد ۲۵۰ نفر انتخاب شده و مورد بررسی قرار گرفتند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های کیفیت زندگی تحصیلی اندرسون و بورک، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی تورل و سرنکو، خودپنداشت تحصیلی بی‌سن چن و ادراک سبک والدگری گرولینک و همکاران استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با روش آماری ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه (گام به گام) انجام گرفت. نتایج پژوهش نشان داد بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی و مولفه‌های عادت، اعتیاد و درگیری بالا با کیفیت زندگی تحصیلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. همچنین بین خودپنداشت تحصیلی و مولفه‌های خودعمومی و خودآموزشگاهی و ادراک سبک والدگری مادر و پدر با کیفیت زندگی تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. از سویی نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که متغیرهای اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی (عادت، اعتیاد و درگیری بالا)، خودپنداشت تحصیلی (خودعمومی، خودآموزشگاهی و خودغیرآموزشگاهی) و ادراک از سبک والدگری مادر و پدر قادر به پیش‌بینی کیفیت زندگی تحصیلی می‌باشند. بنابراین توجه به کاهش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی و بهبود خودپنداشت تحصیلی و سبک والدگری مادر و پدر می‌تواند نقش مهمی در افزایش کیفیت تحصیلی دانش‌آموزان در مدرسه ایفا نماید.

واژگان کلیدی: کیفیت زندگی تحصیلی، ادراک سبک والدگری، خودپنداشت تحصیلی، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی.

۱. استادیار روانشناسی تربیتی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران.

* نویسنده مسئول: jafar.b2010@yahoo.com

۲. دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران. nasirpor.r23@yahoo.com

مقدمه

در سال‌های اخیر یکی از متغیرهای مهم که نقش مهمی بر روی جنبه‌های تحصیلی دانش‌آموزان دارد، کیفیت زندگی تحصیلی^۱ است (هوفرچیر^۲ و همکاران، ۲۰۲۱). به دنبال افزایش علاقه به شناخت از نقش مهمی که رفاه در سیستم آموزشی در پرورش یادگیری و رضایت دانش‌آموزان دارد (کینگ^۳ و همکاران، ۲۰۱۶). این متغیر به عنوان یک نقطه قوت روانی که به موضوع ارتقاء آموزش مثبت و تحریک احساسات مثبت فراگیران اشاره دارد بیان گردید. کیفیت زندگی تحصیلی به معنای بهزیستی و رضایت کلی فراگیران از تجربه‌های مثبت و منفی می‌باشد که در محیط تحصیل کسب می‌کنند (بیدزن بلوما^۴ و همکاران، ۲۰۲۰) و به صورت کلی مفهومی است که بر جنبه‌های رسمی و غیررسمی فرآیند آموزشی دانش‌آموزان مؤثر است و تحت تأثیر اجتماع، تجارب افراد و روابط با همسالان قرار دارد (مک‌گوین^۵ و همکاران، ۲۰۲۱). مفهوم کیفیت زندگی، موضوعی چالش برانگیز شامل ارزیابی و ادراک افراد از وضعیت زندگی و بافت فرهنگی و نظام ارزشی ارتباطی این عوامل با انتظارات، اهداف، معیارها و علایق شخصی است. کیفیت زندگی دانش‌آموزان در مدرسه با ماندگاری آن‌ها در مدرسه، نگرش آن‌ها درباره مدرسه رفتن، موفقیت تحصیلی، سطوح پیشرفت تحصیلی، پذیرش مسئولیت و تعهد در قبال تکالیف مدرسه و بروز نابهنجاری در مدرسه، احساس تعلق به مدرسه، مشارکت بیشتر در تکالیف و امور مدرسه، انگیزه بسیار برای فراگیری مطالب درسی، نگرش مثبت نسبت به مدرسه و رابطه بهتر و صمیمی‌تر دانش‌آموزان با معلمان و سایر همسالان و سلامت جسمی و روانی رابطه دارد (میراکبرزاده و همکاران، ۱۴۰۰). به طوری که پژوهش‌ها نشان داده است که دانش‌آموزانی که از کیفیت زندگی تحصیلی خود رضایت بیشتری داشته‌اند، سختکوش بوده و همواره پیام‌های مثبتی نیز از معلمان و والدین خود دریافت کرده‌اند که همین امر خود دلیلی بر سرزندگی تحصیلی بیشتر دانش‌آموزان است (ثین^۶، ۲۰۲۰) بنابراین با توجه به این که دانش‌آموزان نسبت بسیار بالایی از زمان زندگی خود را در مدرسه صرف می‌کنند لذا ارزیابی کیفیت زندگی تحصیلی آن‌ها و عوامل مؤثر بر آن از اهمیت زیادی برخوردار است.

یکی از متغیرهایی که نقش مهمی بر کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان می‌تواند داشته باشد، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی^۷ است که زندگی تحصیلی آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. شبکه‌های اجتماعی نسل جدیدی از وبسایت‌های اینترنتی هستند که کاربران در آن حول یک موضوع مشترک دور هم به صورت مجازی جمع شده و عقاید خود را به اشتراک می‌گذارند (بخشی‌پور و اژدری، ۱۴۰۲). مفهوم اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی که خود بخشی از اعتیاد به اینترنت است، ریشه در اعتیاد رفتاری دارد که دارای الگوهای رفتاری مشابه و علل بیولوژیکی، اعتیاد به مواد است. در سال‌های اخیر، اعتیاد رفتاری را با توجه به همان معیار

1. quality of academic life

2. Hoferichter

3. King

4. Bidzan-Bluma

5. McGuine

6. Thien

7. addiction to virtual social networks

اعتیاد به مواد در نظر می‌گرفتند: تحمل، ترک، عدم کاهش یا ترک و اختلال در زندگی روزمره، اما مطالعات عصبی جدید، اعتیاد رفتاری ارتباطی را در بین تغییرات ساختار مغز و کارکردهای مربوط به عملکرد مغز، سیستم پاداش، هیجانات، کارکردهای اجرایی، توجه، تصمیم‌گیری و کنترل شناختی نشان می‌دهند (یانگ و دی‌آبرو^۱، ۲۰۱۷). در همین راستا تانگ و کوه^۲ (۲۰۱۷) در پژوهشی اذعان می‌کنند بیشتر روابطی که در شبکه‌های اجتماعی مجازی شکل می‌گیرند اشکال ضعیفی از ارتباطات هستند و بر روابط افراد نیز تأثیر منفی دارند. با مطالعه پیشینه پژوهش یک الگوی مفهومی استنباط می‌شود که مشکلات بین فردی هم می‌تواند به عنوان علت و هم به عنوان معلول اعتیاد به اینترنت مطرح شوند (بخشی‌پور و اژدری، ۱۴۰۲). در این راستا مینگل و آدامز^۳ (۲۰۱۵) در پژوهش خود نیز همبستگی بین معدل کلی و حضور در رسانه‌های اجتماعی همچون فیسبوک نیافتند. بلکه رسانه‌های اجتماعی تعامل بین دانش‌آموزان و دبیران را بیشتر افزایش می‌دهند. در پژوهش دیگری مشخص گردید که وابستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی در واقع یک اختلال کنترل تکانه تلقی می‌گردد که به صورت استفاده بیش از حد از فضای مجازی مشخص می‌شود و با اختلال عملکردی در سطح بالا همراه است و می‌توان کیفیت زندگی تحصیلی آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد (کالام^۴ و همکاران، ۲۰۲۳). مطالعه دیگری تأثیر استفاده، وابستگی و اعتیاد از رسانه‌های اجتماعی را روی عملکرد تحصیلی موردبررسی قرار داده است. گرچه نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که میانگین زمان سپری شده در رسانه‌های اجتماعی در هر بار، ارتباط معکوس با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارد. با این وجود بخشی از نتایج این پژوهش که به بررسی تأثیر میزان مشارکت در رسانه‌های اجتماعی را بر روی عملکرد تحصیلی را با استفاده از پرسشنامه وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مطالعه کرده است نشان می‌دهد که میزان مشارکت در رسانه‌های اجتماعی هیچ تأثیر معناداری روی عملکرد تحصیلی ندارد (آلمینی^۵، ۲۰۱۵).

یکی دیگر از متغیرهای مهم در کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان، خودپنداشت تحصیلی^۶ است. خودپنداشت تحصیلی یک سازه روان‌شناختی است که موفقیت تحصیلی را در موقعیت‌های اجتماعی و عاطفی هدایت می‌کند (مارش^۷ و همکاران، ۲۰۱۸). خودپنداشت تحصیلی بیانگر دانش و ادراکات فردی درباره نقاط قوت و ضعف خود در یک حوزه تحصیلی معین و عقاید فردی درباره توانایی‌ها در انجام موفقیت‌آمیز تکالیف تحصیلی است (پرینلی^۸ و همکاران، ۲۰۲۲). به طوری که به اعتقاد کواناگ^۹ (۲۰۲۰)؛ به نقل از داودسلیمان و همکاران، ۱۴۰۳) فراگیرانی که در دوران تحصیل دچار ضعف و شکست می‌شوند، در اثر تکرار شکست، باوری کاذب و محدود کننده می‌یابند که تداوم و تعمیم آن باعث ثبت خودانگاره منفی و بازدارنده و ممانعت در برابر ابراز توانایی‌ها و تحکیم احساس

-
1. Young & De Abreu
 2. Tang & Koh
 3. Mingle & Adams
 4. Kalam
 5. Al-Menayes
 6. self Academic
 7. Marsh
 8. Perinelli
 9. Kavanag

ضعف بیشتر در مراحل بعدی می‌شود؛ تصور مردود شدن، عدم تلاش برای حل مشکلات، جبران ضعف‌ها و بروز ضعف تحصیلی را افزایش داده و به تدریج جزء شخصیت وی می‌شود و لذا این فراگیران از کیفیت تحصیلی خوبی در مدرسه برخوردار نیستند (یانگ^۱ و همکاران، ۲۰۲۳). همچنین در پژوهشی مشخص گردید که خودپنداشت تحصیلی نقش مهمی در تلاش، پشتکار و خودارزیابی دانش‌آموزان دارد و فراگیری که از خودپنداره تحصیلی بالایی برخوردارند، از کیفیت زندگی تحصیلی بهتر نیز برخوردار بوده و عملکرد تحصیلی بهتری نیز در مدرسه دارند (یو^۲ و همکاران، ۲۰۲۲). همچنین در پژوهش دیگری پهلوان و گوسوگولو^۳ (۲۰۱۴) در مطالعه دیگری نشان دادند که فراگیری که در انجام کارهای تحصیلی خود را مطمئن‌تر و توانمندتر می‌دانند در مقایسه با دیگران از خودپنداره تحصیلی زیادی برخوردار هستند و بالطبع چنین خودپنداره‌ای باعث رشد و پیشرفت تحصیلی فرد و بروز نیافتن هیجانات منفی او می‌شود.

در این میان یکی از عواملی که می‌تواند در پیشگیری و مهار رفتارهای پرخطر نوجوانان سهیم باشد و بر عملکرد تحصیلی آن‌ها در مدرسه تأثیر بگذارد، ادراک سبک والدگری^۴ است. برای مثال والدین نقش مهمی در هدایت نگرش‌ها و رفتار نوجوانان ایفا می‌کنند؛ در نتیجه، سبک‌های والدگری می‌توانند رفتارهای خطرآمیز نوجوانان را مهار کند (ون‌هورن^۵ و همکاران، ۲۰۱۸). بامریند^۶ نخستین کسی بود که سبک والدگری را به عنوان فرایندی که والدین برای تربیت فرزندان خود استفاده می‌کردند، معرفی کرد. او سبک والدگری را به عنوان رفتارها، ارزش‌ها، و استانداردهایی توصیف کرد که والدین به کودک ابراز می‌کنند و از آن‌ها انتظار دارند که به آن وفادار بمانند. در واقع والدین در زندگی خانوادگی، هنجارهای اجتماعی و ارزش‌هایی را معرفی می‌کنند و کودکان آن‌ها را اتخاذ می‌کنند، سپس در دوره نوجوانی، از آن‌ها به عنوان مرجعی برای عدم شرکت در رفتارهای پرخطر استفاده می‌کنند (اوانز^۷ و همکاران، ۲۰۲۰). در همین راستا گرمی والدین (که به عنوان محبت فیزیکی، تحسین و دیگر اشکال حمایت عاطفی درک می‌شود) با سطوح پایین‌تر رفتارهای بزهکارانه در مدرسه مرتبط است (باربوت^۸ و همکاران، ۲۰۱۴). مرادیان و همکاران (۱۳۹۳) در مطالعه دیگری در این زمینه نشان دادند که سبک فرزندپروری مقتدر اثر مستقیم مثبت و معنادار و سبک فرزندپروری مستبد اثر مستقیم منفی و معنادار بر خودکارآمدی تحصیلی و انگیزه پیشرفت دارند. سبک فرزندپروری آسان‌گیر اثر مستقیم منفی معنادار بر خودکارآمدی تحصیلی داشت اما اثر معنادار بر انگیزه پیشرفت نداشت.

مدرسه یکی از محیط‌های مهم تعلیم و تربیت است که هر فردی بخش قابل توجهی از عصر خود را در آن صرف می‌کند. نقش مدارس، بهبود بخشیدن به پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نیست بلکه در حقیقت نقش مهم‌تر آن‌ها، توجه به ابعاد مختلف جسمی، صرفاً ارتقاء و اجتماعی دانش‌آموزان می‌باشد که این امر خود مستلزم

1. Yang
2. Yu
3. Pehlivan & Koseoglu
4. parenting style
5. Van Hoorn
6. Baumrind
7. Evans
8. Barbot

کیفیت بالای مدرسه در ابعاد متعدد نظیر روابط مؤثر با همسالان و معلمان بهداشت روانی و جسمانی، ایجاد فرصت مناسب برای پیشرفت تحصیلی و یادگیری و پیشرفت، ایجاد عواطف و هیجانات مثبت و خوشایند و روابط منسجم و کارآمد با افراد حاضر در مدرسه می‌باشد (صالحی، ۱۳۹۹). کیفیت نامطلوب تحصیلی در مدرسه می‌تواند بهزیستی روانشناختی دانش‌آموزان را به خطر بیندازد. همچنین یکی از مشکلات مهم نظام‌های آموزشی میزان پایین بودن خودپنداشت تحصیلی و متعاقب آن افت تحصیلی می‌باشد که با اتلاف هزینه‌های جاری، سرخوردگی و به فراگیران و جامعه وارد می‌کند و اهمیت توجه به این امر در سیستم آموزشی را نشان می‌دهد. از سویی درگیری زیاد در شبکه‌های اجتماعی موجب ضعف در مناسبات اجتماعی و نهایت عدم بازداری پاسخ‌های نامناسب توسط فرد می‌شود؛ در واقع این دانش‌آموزان بیشتر اوقات خود را به چت، دیدن کلیپ‌ها (وب‌گردی) و بازی‌های آنلاین شبکه‌های مجازی می‌گذرانند. در نتیجه، آن‌ها وقت ندارند که در دنیای واقعی با افرادی مانند خانواده و دوستانشان تعامل داشته باشند و لذا سبک والدگری این دانش‌آموزان تحت تأثیر قرار می‌گیرد و منجر به مشکلات بین فردی در آن‌ها می‌شود. از سویی دیگر با توجه به مبانی نظری و تحقیقات انجام یافته در زمینه متغیرهای پژوهش، نتایج پژوهش‌ها متناقض می‌باشد و ضرورت انجام پژوهش‌های بیشتر در این زمینه را نشان می‌دهد. بنابراین بر این اساس، هدف پژوهش حاضر تعیین نقش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی و خودپنداشت تحصیلی و ادراک سبک والدگری بر پیش‌بینی کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان بود.

روش پژوهش

این پژوهش به لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش‌شناسی از نوع توصیفی و همبستگی بود. جامعه آماری دانش‌آموزان دوره اول متوسطه شهرستان ایلخچی در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بودند که از این جامعه با استفاده جدول مورگان و به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده تعداد ۲۵۰ نفر انتخاب شده و مورد بررسی قرار گرفتند. به طوری که تعداد ۴ دبیرستان دخترانه به صورت تصادفی انتخاب شده و سپس از بین مدارس، از هر کدام رشته‌های علوم انسانی، تجربی و ریاضی و در نهایت ۱۲ کلاس به عنوان نمونه بررسی شدند. معیار ورود تمایل برای شرکت در پژوهش و ملاک‌های خروج از پژوهش نیز عدم دقت در تکمیل پرسشنامه‌ها بود. ملاحظات اخلاقی نیز شامل بی‌نام بودن ابزارهای پژوهش، محرمانه بودن اطلاعات و عدم تضاد محتوای پژوهش با ارزش‌های اخلاقی، فرهنگی و دینی جامعه بود.

ابزارهای پژوهش

۱- پرسشنامه کیفیت زندگی تحصیلی^۱: این پرسشنامه توسط اندرسون و بورک^۲ (۱۹۹۹) ساخته شده و شامل ۳۹ سؤال و هدف آن بررسی کیفیت زندگی دانش‌آموزان در مدرسه است. طیف ازمون لیکرت و از کاملاً مخالف ۱ تا کاملاً موافق ۵ می‌باشد. برخی در پژوهش سلطانی شال و همکاران (۱۳۹۰) روایی همگرایی پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه با بررسی همبستگی آن با پرسشنامه‌های خودکارآمدی عمومی و مقیاس سازگاری نوجوانان محاسبه و تأیید شده است و روایی محتوایی آن را استادان صاحب نظر تأیید کرده اند. همچنین، پایایی پرسشنامه یا قابلیت اعتماد آن با استفاده از روش اندازه‌گیری آلفای کرونباخ محاسبه شده که ۰/۸۵ گزارش شد (صادقی، ۱۴۰۱). در این پژوهش پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمده است.

۲- پرسشنامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی^۳: این پرسشنامه توسط تورل و سرنکو (۲۰۱۲) تهیه شده و برای سنجش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌شود. این پرسشنامه شامل ۱۱ سؤال بوده و سه مقوله عادت، اعتیاد و درگیری بالا را مورد اندازه‌گیری قرار می‌دهد. به طوری که مقوله عادت دارای ۳ ماده، اعتیاد دارای ۵ ماده و درگیری بالا دارای ۳ ماده است که بر اساس مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت نمره‌گذاری می‌شود. تورل و سرنکو (۲۰۱۲) روایی ساختاری این ابزار را با دانش‌آموزان مطالعه کردند که تمام ماده‌ها روی سازه مورد نظر بار عاملی بالای ۰/۶۰ داشتند. در پژوهشی برای تعیین اعتبار مقیاس از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد که نشان از برازندگی مناسب مدل با داده‌ها داشت. پایایی ابزار به روش آلفای کرونباخ برای عادت، اعتیاد و درگیری بالا نیز به ترتیب ۰/۸۵، ۰/۸۷ و ۰/۷۵ گزارش شده است (احمدی و زینالی، ۱۳۹۷). در پژوهش حاضر ضریب پایایی پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به دست آمده است.

۳- پرسشنامه خودپنداشت تحصیلی^۴: این پرسشنامه برای اولین بار توسط یی سن چن (۲۰۰۴) پس از اجرا بر روی ۱۶۱۲ دانش‌آموز تایوانی دوره ساخته شد. این ابزار دارای ۱۵ پرسش می‌باشد و تصویر ذهنی فرد از خودش را می‌سنجد و شامل سه مؤلفه خودپنداره عمومی، آموزشگاهی و غیرآموزشگاهی است. نمره‌گذاری این پرسشنامه در یک مقیاس چهار نقطه‌ای لیکرت از کاملاً موافق (۴)، موافق (۳)، مخالف (۲) و کاملاً مخالف (۱) پاسخ داده می‌شوند. حداقل نمره آزمودنی در این پرسشنامه ۱۵ و حداکثر آن ۶۰ است. بالاتر بودن نمره آزمودنی نسبت به سایر آزمودنی‌ها خودپنداره مثبت‌تری نسبت به دیگران را نشان می‌دهد. این پرسشنامه به وسیله افشاری‌زاده، کارشکی و ناصریان (۱۳۹۲) هنجاریابی شد و پایایی پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد. همچنین در پژوهش حاضر برای تعیین پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که در سطح ۰/۸۷ به دست آمد.

1. Quality of School Life Questionnaire (QSL)
2. Anderson & Bourke
3. Social Networking Website Addiction Scale
4. academic Self-concep Questionnaire

۴- پرسشنامه ادراک سبک والدگری^۱: این پرسشنامه توسط گرولینک^۲ و همکاران (۱۹۹۷) ساخته شده است. این پرسشنامه دارای دو نسخه کودکان و نوجوانان است. در این پژوهش از فرم نوجوانان استفاده گردید. این پرسشنامه دارای دو بخش پدر و مادر است (۲۱ گویه که کاملاً برای هر دو مشابه هستند) و بر روی یک مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت از کاملاً موافقم (نمره ۷) تا کاملاً مخالفم (نمره ۱) نمره‌گذاری می‌شود. ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه توسط سازندگان ۰/۷۲ تا ۰/۸۹ گزارش شده است. روایی صوری و محتوایی این پرسشنامه نیز تأیید گردیده است. همچنین پایایی پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه (گام به گام) استفاده شد.

یافته‌ها

در این پژوهش ۲۵۰ دانش‌آموز حضور داشتند که از میان آن‌ها ۳۴/۲۰ درصد در پایه هفتم، ۳۱/۷۵ درصد در پایه هشتم و ۳۴/۰۵ درصد نیز در پایه نهم مشغول به تحصیل بودند. در جدول ۱، ابتدا با توجه به میانگین، انحراف معیار و ضرایب کجی و کشیدگی، توصیفی از وضعیت متغیرهای پژوهش گزارش شده که بیانگر پراکندگی مناسب و نرمال بودن توزیع هر متغیر بوده است (نسبت کجی و کشیدگی به خطا در بازه $\pm ۱/۹۶$ قرار دارد. همچنین نتایج ماتریس همبستگی، نشان دهنده روابط معنی‌دار بین متغیرها است. به طوری که ضریب همبستگی مثبت (بین ۰ تا ۱) بیانگر هم جهت بودن نمره بین دو متغیر و ضریب همبستگی منفی (بین ۱- تا ۰) نشان همسو نبودن نمرات بین دو متغیر است.

جدول ۱: آماره‌های توصیفی و ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

شماره	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱	کیفیت زندگی تحصیلی	۱								
۲	عادت	-۰/۱۷**	۱							
۳	اعتیاد	-۰/۲۹**	۰/۴۱**	۱						
۴	درگیری بالا	-۰/۲۶**	۰/۳۸**	۰/۶۳**	۱					
۵	خوددعوی	۰/۲۴**	۰/۲۰	۰/۱۰	۰/۱۲	۱				
۶	خود آموزشی	۰/۲۷**	۰/۱۱	۰/۰۷	۰/۰۴	۰/۶۵**	۱			
۷	خود غیر آموزشی	۰/۳۱**	۰/۱۸**	۰/۲۹**	۰/۲۸**	۰/۲۹**	۱			
۸	ادراک از سبک والدگری مادر	۰/۱۹**	-۰/۰۳	-۰/۰۶	-۰/۰۹	-۰/۰۲	۰/۰۶	-۰/۰۰۹	۱	
۹	ادراک از سبک والدگری پدر	۰/۲۲**	۰/۰۹	-۰/۰۵	-۰/۰۳	۰/۱۴*	۰/۰۵	-۰/۰۰۵	۰/۱۷	۱
	میانگین	۱۱۷/۱۳	۱۱/۸۰	۱۶/۴۳	۱۳/۳۶	۲۶/۲۳	۲۵/۳۸	۱۲/۸۷	۷۶/۶۱	۶۹/۸۸
	انحراف معیار	۲۵/۷۱	۳/۵۹	۴/۰۵	۳/۸۸	۵/۱۸	۴/۳۴	۴/۸۵	۱۵/۰۱	۱۱/۸۵
	ضریب کجی	۰/۰۵	۰/۱۲	-۰/۳۱	-۰/۰۳	-۰/۳۳	-۰/۴۱	-۰/۲۶	-۰/۶۶	-۰/۷۱
	ضریب کشیدگی	-۰/۵۱	۰/۰۴	-۱/۱۳	-۱/۲۱	-۰/۶۳	۰/۱۵	-۱/۵۳	-۰/۶۷	-۰/۳۱

1. Perception of Parenting Styles Questionnaire

2. Grolnick

طبق نتایج جدول ۱، بین کیفیت زندگی تحصیلی با عادت رابطه منفی و معنادار ($P \leq 0/01$ ، $-0/17$)، بین کیفیت زندگی تحصیلی با اعتیاد رابطه منفی و معنادار ($P \leq 0/01$ ، $-0/29$) و بین کیفیت زندگی تحصیلی با درگیری بالا رابطه منفی و معنادار ($P \leq 0/01$ ، $-0/26$) وجود داشت. همچنین بین کیفیت زندگی تحصیلی با خود عمومی رابطه مثبت و معنادار ($P \leq 0/01$ ، $0/24$) و کیفیت زندگی تحصیلی با خودآموزشگاهی رابطه مثبت و معنادار ($P \leq 0/01$ ، $0/27$)، بین کیفیت زندگی تحصیلی با ادراک از سبک والدگری مادر رابطه مثبت و معنادار ($P \leq 0/01$ ، $0/19$) و بین کیفیت زندگی تحصیلی با ادراک از سبک والدگری پدر رابطه مثبت و معنادار ($P \leq 0/01$ ، $0/22$) وجود داشت.

قبل از انجام تحلیل رگرسیون ابتدا پیش‌فرض نرمال بودن متغیر ملاک در تحلیل رگرسیون نمره کل کیفیت زندگی تحصیلی به وسیله نمودار هیستوگرام باقیمانده‌های استاندارد شده و تطبیق آن با منحنی نرمال مورد بررسی قرار گرفت. نمودار هیستوگرام نشان داد، باقیمانده‌های استاندارد شده رگرسیون نمرات کیفیت زندگی تحصیلی از توزیع نرمال تبعیت می‌کند. نتایج آزمون دوربین-واتسون نشان داد مفروضه مستقل بودن خطاها برای اجرای تحلیل رگرسیون نمرات اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی، خودپنداشت تحصیلی و ادراک سبک والدگری برقرار است و در دامنه قابل قبول $1/5$ تا $2/5$ قرار دارد.

نتایج تحلیل واریانس مدل رگرسیون گام به گام در تعیین سهم متغیر کیفیت زندگی تحصیلی در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: تحلیل واریانس مدل رگرسیون گام به گام در تعیین سهم متغیرهای پیش بین بر متغیر وابسته

سطح معناداری	F	خطای استاندارد برآورد	R^2 تعدیل شده	R^2	R	مدل
۰/۰۰۱	۲۲/۹۲	۲۴/۶۵	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۲۹	۱. اعتیاد
۰/۰۰۱	۲۵/۴۹	۲۳/۵۰	۰/۱۶	۰/۱۷	۰/۴۱	۲. اعتیاد + خودآموزشگاهی
۰/۰۰۱	۲۱/۵۳	۲۳/۰۲	۰/۱۹	۰/۲۰	۰/۴۵	۳. اعتیاد + خودآموزشگاهی + ادراک از سبک والدگری پدر
۰/۰۰۱	۱۹/۷۳	۲۲/۵۴	۰/۲۳	۰/۲۴	۰/۴۹	۴. اعتیاد + خودآموزشگاهی + ادراک از سبک والدگری پدر + ادراک از سبک والدگری مادر

همان طور که در جدول ۲ نشان مشاهده می‌شود که طی چهار گام، متغیرها به گونه‌ای معنادار می‌توانند کیفیت زندگی تحصیلی را در دانش‌آموزان پیش بینی کنند ($P \leq 0/001$). در گام اول متغیر مولفه اعتیاد شبکه های اجتماعی مجازی بر کیفیت زندگی تحصیلی معنادار است ($F=22/92$ و $P \leq 0/001$) و این متغیر قادر است ۸ درصد از تغییرات مربوط به متغیر کیفیت زندگی تحصیلی را در دانش‌آموزان تبیین کند. در گام دوم متغیرهای مؤلفه اعتیاد شبکه های اجتماعی مجازی و مولفه خودآموزشگاهی خودپنداشت تحصیلی بر کیفیت زندگی تحصیلی معنادار است ($F=25/49$ و $P \leq 0/001$) و این متغیرها قادرند ۱۷ درصد از تغییرات مربوط به کیفیت زندگی تحصیلی را در دانش‌آموزان پیش‌بینی کنند. همچنین در گام سوم متغیرهای متغیرهای مولفه اعتیاد

شبکه‌های اجتماعی مجازی و مولفه خودآموزشگاهی خودپنداشت تحصیلی و ادراک از سبک والدگری پدر بر کیفیت زندگی تحصیلی معنادار است ($F=21/53$ و $P\leq 0/001$) و این متغیرها قادرند ۲۰ درصد از تغییرات مربوط به متغیر کیفیت زندگی تحصیلی را در دانش‌آموزان تبیین کند. در گام چهارم نیز متغیرهای مولفه اعتیاد شبکه‌های اجتماعی مجازی و مولفه خودآموزشگاهی خودپنداشت تحصیلی، ادراک سبک والدگری پدر و ادراک سبک والدگری مادر بر کیفیت زندگی تحصیلی معنادار است ($F=19/73$ و $P\leq 0/001$) و این متغیرها قادرند ۲۴ درصد از تغییرات مربوط به متغیر کیفیت زندگی تحصیلی را در دانش‌آموزان تبیین کند. جدول ۴ نیز سهم هر یک از متغیرهای وارد شده به مدل در پیش‌بینی کیفیت زندگی تحصیلی را نشان می‌دهد.

جدول ۴: ضرایب رگرسیون چندگانه برای متغیرهای پیش‌بین کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان

گام	مدل	B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد بتا	t	سطح معناداری
۱	مقدار ثابت	۱۴۷/۴۴	۶/۵۱	-	۲۲/۶۱	۰/۰۰۱
	اعتیاد	-۱/۸۴	۰/۳۸	-۰/۲۹	-۴/۷۸	۰/۰۰۱
۲	مقدار ثابت	۱۰۵/۴۴	۱۰/۳۴	-	۱۰/۱۹	۰/۰۰۱
	اعتیاد	-۱/۹۸	۰/۳۶	-۰/۳۱	-۵/۳۹	۰/۰۰۱
	خودآموزشگاهی	۱/۷۴	۰/۳۴	۰/۲۹	۵/۰۷	۰/۰۰۱
۳	مقدار ثابت	۷۶/۸۰	۱۳/۲۰	-	۵/۸۱	۰/۰۰۱
	اعتیاد	-۱/۱۹	۰/۳۶	-۰/۳۰	-۵/۳۰	۰/۰۰۱
	خودآموزشگاهی	۱/۶۷	۰/۳۳	۰/۲۸	۴/۹۷	۰/۰۰۱
	ادراک سبک والد پدر	۰/۴۱	۰/۱۲	۰/۱۹	۳/۳۸	۰/۰۰۱
۴	مقدار ثابت	۴۷/۱۶	۱۵/۵۹	-	۳/۰۲	۰/۰۰۳
	اعتیاد	-۱/۸۲	۰/۳۵	-۰/۲۸	-۵/۱۳	۰/۰۰۱
	خودآموزشگاهی	۱/۵۸	۰/۳۳	۰/۲۶	۴/۷۷	۰/۰۰۱
	ادراک سبک والد پدر	۰/۴۹	۰/۱۲	۰/۲۲	۴/۰۰۸	۰/۰۰۱
	ادراک سبک والد مادر	۰/۳۳	۰/۰۹	۰/۱۹	۳/۴۰	۰/۰۰۱

ضریب رگرسیون متغیرهای پیش‌بین نشان می‌دهد که متغیرهای اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی، خودپنداشت تحصیلی و ادراک سبک‌های والدگری می‌توانند تغییرات مربوط به کیفیت زندگی تحصیلی را به گونه‌ای معنادار تبیین کنند که این تبیین از طریق ورود هر چهار متغیر در چهار گام می‌باشد. طبق نتایج گام نهایی در بین این متغیرها، متغیر اعتیاد مهم‌تر از بقیه متغیرها است. در نهایت متغیرهای خودآموزشگاهی، ادراک سبک والدگری پدر و ادراک سبک والدگری پدر قادرند تغییرات کیفیت زندگی تحصیلی را در دانش‌آموزان به صورت معناداری پیش‌بینی کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر نقش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی و خودپنداشت تحصیلی و ادراک سبک والدگری بر پیش بینی کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان بود.

یافته پژوهش نشان داد که بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی با کیفیت زندگی تحصیلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. در واقع با افزایش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی، میزان کیفیت زندگی تحصیلی کاهش می‌یابد. این یافته با نتایج پژوهش‌های آلمینیز (۲۰۱۵) و تانگ و کوه (۲۰۱۷) مطابقت دارد. همچنین با نتایج پژوهش مینگل و آدامز (۲۰۱۵) ناهمسو است. در واقع مینگل و آدامز (۲۰۱۵) در پژوهش خود نیز همبستگی بین معدل کلی و حضور در رسانه‌های اجتماعی همچون فیسبوک نیافتند. بلکه رسانه‌های اجتماعی تعامل بین دانش‌آموزان و دبیران را بیشتر افزایش می‌دهند.

افراد مبتلا اعتیاد اینترنتی که استفاده افراطی از گوشی‌های هوشمند دارند، مشکلات بین فردی را تحمل می‌کنند. در تبیین این یافته می‌توان گفت زمانی که دانش‌آموزان درگیر شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌شوند، مهارت‌های اجتماعی ضعیف‌تر و رفتارهای اجتماعی نامناسب‌تر از خود نشان می‌دهند؛ چراکه این افراد فرصت‌های کمتری برای تجربه روابط نزدیک‌تر دارند و کارآمدی کمتری در رفتارها و ارتباطات اجتماعی از خود نشان می‌دهند. این افراد در روابط خود به صورت واکنشی عمل می‌کنند و بسیاری از رفتارهای نامناسب اجتماعی را که باید بازداری کنند را از خود بروز می‌دهند (تانگ و کوه، ۲۰۱۷)؛ بنابراین، درگیری زیاد در شبکه‌های اجتماعی موجب ضعف در مناسبات اجتماعی و نهایت عدم بازداری پاسخ‌های نامناسب توسط فرد می‌شود؛ درواقع، این دانش‌آموزان بیشتر اوقات خود را به چت، دیدن کلیپ‌ها ... می‌گذرانند، درنتیجه، آنها وقت ندارند که در دنیای واقعی با افرادی مانند خانواده و دوستان شان تعامل داشته باشند. این فعالیت‌ها منجر به مشکلات بین فردی می‌شود زیرا این نوجوانان در دنیای مجازی راحت‌ترند، جایی که می‌توانند احساسات و افکار خود را به صورت ناشناس بیان کنند و لذا اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی باعث کاهش کیفیت زندگی تحصیلی در مدرسه می‌شود (آلمینیز، ۲۰۱۵).

شبکه‌های اجتماعی به دلیل جذاب‌هایی که برای دانش‌آموزان دارند سبب شده‌اند تا دانش‌آموزان بسیاری زمان خود را صرف استفاده و کار با آن کنند. اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی باعث می‌شود دانش‌آموزان در حد توانایی، استعداد و شایستگی خودشان عمل نکرده و پایین‌تر از حد انتظار فعالیت نمایند. دانش‌آموزانی که درگیر شبکه‌های اجتماعی می‌شوند تمرکزشان بر درس کاهش می‌یابد، افت تحصیلی گریبان‌گیرشان خواهد شد. چرا که مدت زیادی را در این شبکه‌ها می‌گذرانند و این امر باعث کاهش زمان مطالعه می‌گردد. علاوه بر این به دلیل سپری کردن زمان بیش از حد در شبکه‌های مجازی، باعث می‌شود تا ساعت‌های طولانی از شب را در این شبکه‌ها بگذرانند و به همین خاطر نمی‌توانند در کلاس درس با تمرکز کافی حضور یابند که این امر نیز می‌تواند باعث افت تحصیلی شود و کیفیت زندگی تحصیلی را کاهش دهد (اصغری گنجی و همکاران، ۱۳۹۹).

یافته دیگر پژوهش نشان داد که بین خودپنداشت تحصیلی با کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به طوری که با افزایش خودپنداشت تحصیلی میزان کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان افزایش می‌یابد. این یافته با نتایج پژوهش‌های پهلپیان و گوسوگولو (۲۰۱۴) و یو و همکاران (۲۰۲۲) مطابقت دارد. به طوری که خودپنداشت تحصیلی نقش مهمی در تلاش، پشتکار و خودارزیابی دانش‌آموزان دارد و فراگیری که از خودپنداره تحصیلی بالایی برخوردارند، از کیفیت زندگی تحصیلی بهتر نیز برخوردار بوده و عملکرد تحصیلی بهتری نیز در مدرسه دارند.

خودپنداره تحصیلی بازنمود توانایی ذهنی افراد در حوزه‌های تحصیلی و ارزیابی از توانایی‌های تحصیل خود می‌باشد و بیانگر دانش و ادراکات فردی درباره نقاط قوت و ضعف خود در یک حوزه معین و باورهای فردی درباره توانایی‌های خود در انجام موفقیت‌آمیز تکالیف تحصیلی است که در سال‌های اولیه تحصیل به تدریج شکل می‌گیرد و به مرور، فرد تصویری مثبت یا منفی از خودش در امر تحصیل را تحت عنوان خودپنداره تحصیلی شکل می‌دهد. افرادی که در انجام کارهای تحصیلی خود را مطمئن‌تر و توانمندتر می‌دانند، در مقایسه با دیگران خودپنداره تحصیلی قدرتمندی را پرورش می‌دهند و بالطبع چنین خودپنداره‌ای سبب رشد و پیشرفت تحصیلی فرد می‌شود (پهلپیان و گوسوگولو، ۲۰۱۴). موفقیت‌های بیشتر به مرور این احساس را در دانش‌آموز ایجاد می‌کند که مدرسه مکان مناسبی برای پیشرفت اوست؛ پس به ماندن در مدرسه و انجام فعالیت‌های تحصیلی و مشارکت در امور مدرسه تمایل و اشتیاق پیدا می‌کند و کیفیت تحصیلی‌اش بهبود می‌یابد. این تمایل و اشتیاق در طولانی مدت باعث رشد بیشتر خودپنداره تحصیلی وی می‌شود و موفقیت‌های بیشتری کسب می‌کند که تمایل دانش‌آموز را به ماندن در مدرسه و سرمایه‌گذاری بیشتر در مدرسه تشویق می‌کند؛ به این دلیل که هر دانش‌آموز بیشتر وقت خود را در مدرسه می‌گذرانند، دائماً در معرض تعاملات اجتماعی قرار می‌گیرد و ارزیابی می‌شوند. این ارزیابی‌ها چه مستقیم و چه غیرمستقیم خودپنداره فرد را شکل می‌دهند و خودپنداره تحصیلی زیاد، احساس کفایت و کنترل را در فراگیران ایجاد می‌کند و کیفیت زندگی در مدرسه افزایش می‌یابد (یو و همکاران، ۲۰۲۲). ادراک دانش‌آموزان از کیفیت زندگی در مدرسه بر فعالیت‌های روزانه دانش‌آموزان در مدرسه تأثیرگذار است. تجربه مثبت و منفی کسب شده در مدرسه بر ادراک کلی آنها از مدرسه تأثیر می‌گذارد و فرصت‌های چندگانه برای تسهیل موفقیت و پیشرفت آنها فراهم می‌کند. خودپنداره تحصیلی بیانگر دانش، نگرش و ادراکات فردی درباره نقاط قوت و ضعف ما در یک حوزه تحصیلی معین است که از عوامل بیرونی همچون محیط مدرسه، جو کلاس، روابط با دیگران، موفقیت‌ها و شکست‌های تحصیلی سرچشمه می‌گیرد. در واقع ادراک دانش‌آموزان از محیط مدرسه، زمینه‌ساز رشد خودپنداره تحصیلی آنان می‌شود و اعتماد و اطمینان آنها به توانایی‌شان را افزایش می‌دهد و با فراهم کردن یک محیط و جو مناسب در کلاس و مدرسه بر خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد (زاهدبابلان و همکاران، ۱۳۹۶).

یافته دیگر پژوهش نشان داد که بین ادراک سبک والدگری با کیفیت زندگی تحصیلی در مدرسه رابطه مثبت وجود دارد. در واقع با افزایش ادراک سبک والدگری پدر و مادر میزان کیفیت زندگی تحصیلی نیز افزایش

می‌یابد. این یافته با نتایج پژوهش‌های باربوت و همکاران (۲۰۱۴) مطابقت دارد. پدر و مادر سهل‌گیر فرزندان خود را راحت می‌پذیرند و در روابط عاطفی با آنان بسیار مهرورز و صمیمی و خوش رو هستند. این والدین فرزندان خود را همیشه تایید می‌کنند و آن‌ها را از دیگران بهتر می‌دانند. آن‌ها بر فرزندان خود کنترل کمی داشته و توقع و انتظار زیادی از آنان ندارند یا اینکه اصلاً هیچ توقعی از آنان ندارند و همیشه فکر می‌کنند رفتار فرزندان درست و بی عیب است و نیاز به اصلاح ندارد. بنابراین می‌توان گفت والدین سهل‌گیر اثری بر سازگاری و اصلاح رفتار فرزندان به ویژه در زمینه تحصیلی ندارند (باربوت و همکاران، ۲۰۱۴). در حالی که والدین دارای سبک فرزندپروری قاطع و اطمینان بخش به علت آن که در طی تربیت فرزندان دستورات عمل‌های واضح و روشنی را به کار می‌بندند و نسبت به فرزندان رفتار گرم و صمیمانه‌ای دارند، در قبال مطالبات فرزندان شان معقولانه رفتار می‌کنند؛ بنابراین باعث ایجاد اثرات مثبتی در فرزندان شان می‌شوند و این اثرات مثبت می‌توان نقش مهمی در کیفیت زندگی در مدرسه دارد (مون‌سو و همکاران، ۲۰۲۱). در نهایت بر اساس یافته‌ها می‌توان بیان داشت که کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزانی که والدینشان سبک فرزندپروری استبدادی دارند، کمتر است؛ ولی کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزانی که والدینشان سبک فرزندپروری قاطع دارند، بیشتر است. به این صورت که دانش‌آموزان با والدین سهل‌گیر یا قاطع، عملکرد تحصیلی بیشتری نشان می‌دهند؛ ولی دانش‌آموزان با والدین استبدادی کیفیت زندگی تحصیلی کمتری دارند و از عملکرد تحصیلی پایینی نیز برخوردارند. یافته پژوهش نشان داد که متغیرهای اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی (عادت، اعتیاد و درگیری بالا)، خودپنداشت تحصیلی (خود عمومی، خودآموزشگاهی و خودغیرآموزشگاهی) و ادراک از سبک والدگری مادر و پدر قادر به پیش‌بینی کیفیت زندگی تحصیلی می‌باشند. هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند ادعای سلامت کند، چنانچه از خانواده‌هایی سالم برخوردار نباشد. فرزندان در فرآیند جامعه‌پذیری در خانواده، با امر و نهی والدین، تقلید و همانندسازی را که از مهمترین شیوه‌های انتقال ارزش‌ها، هنجارها، و سنت‌های اجتماعی است، یاد می‌گیرند. در واقع تعاملات والدین با فرزندان و ادراک شیوه‌های والدگری آنان توسط فرزندان را از عوامل مرتبط با کیفیت زندگی در مدرسه است و از آنجا که هم ادراک سبک والدگری نامطلوب و هم استفاده افراطی از شبکه‌های مجازی می‌تواند خطرپذیری را در نوجوانان افزایش دهد، منطقی به نظر می‌رسد که ادراک سبک والدگری از طریق میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار داده و با کاهش خودپنداشت تحصیلی، میزان عملکرد تحصیلی را کاهش دهد.

پژوهش حاضر مانند اکثر پژوهش‌هایی که در علوم رفتاری صورت می‌گیرد با محدودیت‌هایی همراه بود از جمله، تکیه بر ابزار خودگزارشی همچون پرسشنامه که می‌توان در تحقیقات آتی از روش‌های کیفی نظیر مصاحبه جهت غنای بیشتر مطالعه بهره برد. علاوه بر پرسشنامه‌ها از مشاهده و مصاحبه بالینی برای سنجش متغیرهای این پژوهش استفاده شود که قابلیت تعمیم یافته‌ها بیشتر شود. با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود کارگاه‌هایی با هدف آموزش نحوه استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در مدارس برگزار شود. همچنین خودپنداشت تحصیلی و توجه سبک‌های والدگری مناسب به عنوان متغیری که می‌تواند در کیفیت زندگی تحصیلی فراگیران مؤثر باشد مورد توجه قرار گیرد و برنامه‌هایی اجرایی به منظور ارتقای آن در نظر گرفته شود.

References

- Al-Menayes, J. J. (2015). Social media use, engagement and addiction as predictors of academic performance. *International Journal of Psychological Studies*, 7(4):86-94.
- Asghari ghanji, S., Esmaili, M., Haji, Anzehai, Z. (2020). Correlation between self-efficacy and addiction to social networks with the motivation of academic achievement in high school students in Tehran. *Journal of Health Promotion Management*, 9 (5): 72-86.
- Bakhshipoor, A., AzhDdari, A. (2023). The Relationship of addiction to virtual social networks with executive functions: the mediating role of interpersonal difficulties: *Journal of Psychological Methods and Models*, 14 (51): 67-82.
- Barbot, B., Crossman, E., Hunter, S.R., Grigorenko, E.L., Luthar, S. S. (2014). Reciprocal influences between maternal parenting and child adjustment in a high-risk population: a 5-year crosslagged analysis of bidirectional effects. *Am J Orthopsychiatry*, 84(5): 567.
- Bidzan-Bluma, I., Bidzan, M., Jurek, P., Bidzan, L., Knietzsch, J., Stueck, M., & Bidzan, M. (2020). A Polish and German population study of quality of life, well-being, and life satisfaction in older adults during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in psychiatry*, 11, 585813.
- Evans, R., Widman, L., Kamke, K., Stewart, J.L. (2020). Gender differences in parents' communication with their adolescent children about sexual risk and sex-positive topics. *Journal Sex Res*, 57(2): 177-188.
- Grolnick, W.S., Deci, E.L., Ryan, R.M. (1997). *Internalization within the family: The self-determination theory perspective. Parenting and children's internalization of values: A handbook of contemporary theory*. 1997; 135-161
- Hoferichter, F., Hirvonen, R., & Kiuru, N. (2021). The development of school well-being in secondary school: High academic buoyancy and supportive class-and school climate as buffers. *Learning and Instruction*, 71, 101377.
- Kalam, A., Goi, C. L., & Tiong, Y. Y. (2023). Student motivations for social media use and their effects on academic performance-a meditational approach in emerging market. *Interactive Technology and Smart Education*, 20(3), 313-334.

- King, R. B., Caleon, I. S., Tan, J. P. L., & Ye, S. (2016). Positive education in Asia. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 25, 361-365.
- Marsh, H.W., Pekrun, R., Murayama, K., Arens, A.K., Parker, P.D., Guo, J., Dicke, T. (2018). An integrated model of academic self-concept development: Academic self-concept, grades, test scores, and tracking over 6 years. *Developmental Psychology*, 54(2):263-80.
- McGuine, T. A., Biese, K. M., Petrovska, L., Hetzel, S. J., Reardon, C., Kliethermes, S., ... & Watson, A. M. (2021). Mental health, physical activity, and quality of life of US adolescent athletes during COVID-19-related school closures and sport cancellations: a study of 13 000 athletes. *Journal of athletic training*, 56(1), 11-19.
- Mingle, J., Adams, M. (2015). Social media network participation and academic performance in senior high schools in Ghana. *Library Philosophy and Practice*, 1:1.
- Mirakbarzade Z, Khanjarkhani M, Nastiezaie N. (2021). The relationship of quality of life in school with academic self-concept, psychological well-being and academic eagerness. *Rooyesh*. 10(1): 63-74.
- Pehlivan, H., & Koseoglu, P. (2012). An analysis of Ankara science HighSchool Students' Attitudes towards Biology and Their Academic SelfConcepts in Terms ofSome Family Characteristics. *Procedia-Social andBehavioral Sciences*, 46(4), 944-949.
- Perinelli, E., Pisanu, F., Checchi, D., Scalas, L.F., Fraccaroli, F. (2022). Academic self-concept change in junior high school students and relationships with academic achievement. *Contemporary Educational Psychology*, 69:102071.
- Sadeghi, J. (2022). The mediating role of school quality of life and academic procrastination in the relationship between epistemological beliefs and english language academic achievement in students. *Journal of Psychological Methods and Models*, 13 (48): 101-114.
- Tang, CSK., Koh, YYW. (2017). Online social networking addiction among college students in Singapore: Comorbidity with behavioral addiction and affective disorder. *Asian journal of psychiatry*, 25, 175-178

- Thien, L. M. (2020). Assessing a second-order quality of school life construct using partial least squares structural equation modelling approach. *International Journal of Research & Method in Education*, 43(3), 243-256.
- Young, K.S., De Abreu CN. (Eds.). (2017). *Internet addiction in children and adolescents: Risk factors, assessment, and treatment*. Springer Publishing Company.
- Yang, X., Liu, R.D., Ding, Y., Hong, W., Jiang, S. (2023). The relations between academic procrastination and self-esteem in adolescents: A longitudinal study. *Current Psychology*, 42(9):7534-48.
- Yu, J., Huang, C., He, T., Wang, X., Zhang, L. (2022). Investigating students' emotional self-efficacy profiles and their relations to self-regulation, motivation, and academic performance in online learning contexts: A person-centered approach. *Education and Information Technologies*, 27(8):11715-40
- Van Hoorn, J., McCormick, E.M., Rogers, C.R., Ivory, S.L., Telzer, E. H. (2018). Differential effects of parent and peer presence on neural correlates of risk taking in adolescence. *Soc Cogn Affect Neurosci*, 13(9), 945-955.
- Zahed Babolan, A., Karimianpour, GH. Dashti, E. (2017). Role of life quality in school and academic self-concept on academic engagement in salas babajani fifth and sixth grade students. *Journal of New Educational Approaches Faculty of Educational Sciences and Psychology University of Isfahan*, 12(1): 75-91.

The role of addiction to virtual social networks, academic self-concept, and perception of parenting style on predicting academic quality of life students

Jafar Bahadori Khosroshahi^{1*}, Reza Nasirpourkakolond²

Abstract

The aim of the present study was to determine the role of addiction to virtual social networks, academic self-concept, and perception of parenting style on predicting students' academic quality of life. This study was applied in terms of purpose and descriptive and correlational in terms of methodology. The statistical population was the first-year high school students of Ilkhechi County in the academic year 2024-2025, from which 250 people were selected and studied using the Morgan table and cluster random sampling method. For data collection, Anderson and Burke's Academic Quality of Life questionnaire, Turrell and Serenko's Addiction to Virtual Social Networks, Yi-Sen Chen's Academic Self-Concept, and Grolink et al.'s Perception of Parenting Style were used. Data analysis was performed using Pearson's correlation coefficient and multiple regression analysis. The results of the study showed that there is a negative and significant relationship between addiction to virtual social networks and the components of habit, addiction, and high involvement with the quality of academic life. There is also a positive and significant relationship between academic self-concept and the components of general and educational self-concept and the perception of the parenting style of the mother and father with the quality of academic life. On the other hand, the results of the regression analysis showed that the variables of addiction to virtual social networks (habit, addiction, and high involvement), academic self-concept (general, educational, and non-educational self) and the perception of the parenting style of the mother and father are able to predict the quality of academic life. Therefore, paying attention to reducing addiction to social networks and improving the academic self-concept and parenting style of the mother and father can play an important role in increasing the academic quality of students in school.

Keywords: Quality of academic life, perception of parenting style, academic self-concept, addiction to social networks.

1. Assistant of Educational Psychology, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran.

*Corresponding Author: jafar.b2010@yahoo.com

2. B.A. student in Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran. nasirpor.r23@yahoo.com